

Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Razem czy osobno?”

Wielokulturowa koegzystencja ludności Bieszczadów i Beskidu Niskiego do końca II wojny światowej cz. II

25 – 26 luty 2021 r. (czwartek – piątek)

Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku (Park Etnograficzny)

Konferencja pod patronatem honorowym

dr Piotra Uruskiego, Posła na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

dr. inż. Mateusza Kaczmarek, JM Rektora Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku

Przedsięwzięcie w ramach projektu naukowo-dydaktycznego „Edukacja historyczna w służbie resocjalizacji”,
realizowanego na mocy porozumienia Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej
w Rzeszowie i Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami

Współorganizatorzy:

Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami

Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku

Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku

Instytut Etnologii Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie, Ukraina

Katedra Historii Ukrainy, Archeologii i Specjalnych Gałęzi Nauk Historycznych Tarnopolskiego Państwowego Pedagogicznego Uniwersytetu
im. Wołodymira Hnatiuka w Tarnopolu, Ukraina

Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce, Europejski Uniwersytet Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, Niemcy

Firma Transprzet sp. z o.o., Zabłotce

Firma Yanko sp. z o.o., Głogów Małopolski

Starostwo Powiatowe w Sanoku

Muzeum Historyczne w Sanoku

Zakład Karny w Łupkowie

Oddział Zewnętrzny w Moszczańcu Zakładu Karnego w Łupkowie

Zakład Karny w Uhercach Mineralnych

Zakład Karny w Jaśle

Zakład Karny w Medyce

Zakład Karny w Przemyślu

Zakład Karny w Rzeszowie

Oddział Zewnętrzny w Chmielowie Zakładu Karnego w Dębicy

Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie

Podkarpacka Historia

Gmina Komańcza

Gmina Tyrawa Wołoska

Gmina Jaśliska

Gmina Jasło

Gmina Bukowsko

Gmina Ustrzyki Dolne

Gminny Ośrodek Kultury w Zarszynie

Gminny Ośrodek Kultury w Jaśliskach

Gminny Ośrodek Kultury w Komańczy

Bieszczadzkie Centrum Turystyki i Promocji w Ustrzykach Dolnych

Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Trepczy

Parafia polsko-katolicka pw. Dobrego Pasterza w Łękach Dukielskich

Wspólnota Drzewo Oliwne z Warszawy

Ochotnicza Straż Pożarna w Nowosielcach

Zespół folklorystyczny „Ziemia Sanocka” z Nowosielec

Zespół Szkół nr 1 w Sanoku

Zespół Szkół w Bukowsku

Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Żydów Ziemi Dukielskiej „Sztetl Dukla”

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sanoku

Środowiskowy Dom Samopomocy w Zagórze

Program:

25 luty 2021 r. (czwartek)

9:15 – 10:00 Nabożeństwo w intencji pokoju na świecie i pojednania narodów (Celebracja Nabożeństwa online z Kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Trepczy)

W Nabożeństwie wezmą udział przedstawiciele różnych religii.

- Ks. Piotr Rymarowicz, Proboszcz parafii rzymskokatolickiej pw. pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Trepczy
- Ks. Jan Antonowicz, Proboszcz parafii prawosławnej pw. Świętej Trójcy w Sanoku
- Ks. Andrzej Żuraw, Przewodniczący Rady Ekumenicznej ds. Dialogu Międzyreligijnego Archidiecezji Przemysko-Warszawskiej
- Ks. Roman Jagiełło, Proboszcz parafii polsko-katolickiej pw. Dobrego Pasterza w Łękach Dukielskich
- Emanuel Machnicki, Pastor Protestantkiej Wspólnoty „Drzewo Oliwne” z Warszawy
- Tymoteusz Rabinek, przedstawiciel Protestantkiej Wspólnoty „Drzewo Oliwne” z Warszawy
- Józef Tobiasiewicz, przedstawiciel społeczności chasydzkiej z Jarosławia

Międzynarodowa konferencja naukowa „Razem czy osobno?”

Wielokulturowa koegzystencja ludności Bieszczadów i Beskidu Niskiego do II wojny światowej

(Konferencja online z sali konferencyjnej Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku)

10:00 – 10:10 Rozpoczęcie

10:10 – 10:40 Wystąpienia zaproszonych gości

dr Piotr Uruski, Posel na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

ppłk. Janusz Wańcowiat, Zastępca Dyrektora Zakładu Karnego w Łupkowie

dr inż. Mateusz Kaczmarski, JM Rektor Uczelni Państwowej im. Jana Grodka w Sanoku

dr Jarosław Serafin, Dyrektor Muzeum Historycznego w Sanoku

mgr Bartosz Romowicz, Burmistrz Ustrzyk Dolnych

mgr Teresa Brzeźawska - Juszcak, Wójt Gminy Tyrawa Wołoska

mgr Adam Dańczak, Wójt Gminy Jaśliska

dr Roman Bzdyk, Wójt Gminy Komańcza

mgr Piotr Sikora, Kierownik Referatu Organizacyjno - Społecznego i Oświaty Urzędu Gminy Jasło

dr Joanna Potaczek, Dyrektor Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami

10:40 – 10:55 mgr Marcin Krowiak (Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku jako miejsce kontynuacji wielokulturowego dziedzictwa południowo-wschodniej Polski*

Panel I – Rusini

10:55 – 11:10 mgr Zbigniew Golla (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Religia Rusinów na przykładzie cerkwi w Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku*

11:10 – 11:25 mgr Katarzyna Winnicka (Muzeum Historyczne w Sanoku), *Dwie wybrane ikony z XVI w. ze zbioru Muzeum Historycznego w Sanoku*

11:25 – 11:40 Leon Niemczyk (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Życie codzienne Rusinów przedstawione w obiektach w MBL w Sanoku*

11:40 – 11:55 dr Olena Kozakewicz (Instytut Etnologii Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie, Ukraina), *Stroje ludowe na bojkowszczyźnie: koronkarstwo i dziewiarstwo*

11:55 – 12:10 mgr Agata Wroniak (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Ubiory rusińskie w zbiorach Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku*

12:10 – 12:25 Edyta Wilk (Tygodnik Sanocki, Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku), *Sezonowość kuchni na przykładzie potraw lemkowych*

12:25 – 12:40 dr Roman Bzdyk (Wójt Gminy Komańcza), mgr Krystyna Galik Harhaj (Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Komańczy), *Historia i odrodzenie się kultury lemkowej na ziemi komańczańskiej*

Panel II – Pogórzanie, Dolinianie, Zamieszkańcy

12:40 – 12:55 mgr Halina Zacharska (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Pogórzanie wschodni – religia i kultura*

12:55 – 13:10 mgr Natalia Ilnicka (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Życie codzienne, obyczaje i tradycje Pogórzan zachodnich ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców Rzepiennika Strzyżewskiego.*

13:10 – 13:25 Ewa Piegdoń (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Kultura i tradycja Dolinian na przykładzie obiektów w Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku*

13:25 – 13:40 Ryszard Paszkiewicz (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Wojenne losy mieszkańców Lisznej na przykładzie rodziny Filipczaków*

13:40 – 13:55 Alicja Ćwiąkała (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Zamieszkańcy – studium etnograficzne*

Panel III - Polacy, Żydzi

13:55 – 14:10 dr Anita Wolanin (Zespół Szkół w Bukowsku), *Kazimiera Kochańska z Bukowska – wybitna postać regionu*

14:10 – 14:25 Jacek Koszczan (Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Żydów Ziemi Dukielskiej „Sztetl Dukla”), *Religia żydowska w odniesieniu do synagogi z Polańca w Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku*

14:25 – 14:40 dr Joanna Potaczek (Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami, przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Żydzi – życie codzienne i obyczaje na podstawie obiektów w Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku*

14:40 – 14:55 dr hab. Andrij Klisz (Katedra historii Ukrainy, archeologii i specjalnych gałęzi nauk historycznych Tarnopolskiego Państwowego Pedagogicznego Uniwersytetu im. Wołodymira Hnatiuka w Tarnopolu), *Relacje ukraińsko-żydowskie w Galicji na przełomie XIX i XX stulecia w świetle czasopisma “Związek Chrześcijański”*

14:55 – 15:25 Dyskusja i podsumowanie 1. dnia konferencji

15:25 – 15:40 Występ zespołu „Ziemia Sanocka” z Nowosielec

26 luty 2021 r. (piątek)

9:30 – 9:40 Rozpoczęcie 2. dnia konferencji

Panel IV – Niemcy, Romowie

9:40 – 9:55 mgr Beata Wasser (Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce, Europejski Uniwersytet Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, Niemcy), *Kultura osadnictwa niemieckiego w Bieszczadach*

9:55 - 10:10 mgr Jacek Łeszega (Dyrektor Bieszczadzkiego Centrum Turystyki i Promocji w Ustrzykach Dolnych), *Obecny stan zachowania relikwii kultury niemieckiej na terenie gminy Ustrzyki Dolne*

10:10 – 10:25 mgr Henryk Antoniewicz (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Kultura, tradycje i życie codzienne Romów na przykładzie chałupy romskiej z Kopytowej w MBL w Sanoku*

Panel V – Miasteczko galicyjskie

10:25 – 10:40 Janina Karwieńcz, Wiktor Karwieńcz (przewodnicy Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Koegzystencja grup społeczno - narodowościowych na przykładzie miasteczka galicyjskiego przełomu XIX i XX wieku*

10:40 – 10:55 mgr Beata Baran (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Wybrane obiekty na rynku galicyjskim w Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku*

10:55 – 11:10 mjr mgr Marek Jakubus (Starszy wychowawca Działu Penitencjarnego Oddziału Zewnętrznego w Moszczańcu Zakładu Karnego w Łupkowie), *Galicyjski rynek w Jaśliskach jako centrum życia lokalnej społeczności na przełomie XIX i XX wieku*

11:10 – 11:25 inż. Urszula Gołda (przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku), *Kapliczki przydrożne w sanockim Skansenie*

Panel VI – Żydzi podczas II wojny światowej, Zagłada, ratowanie, pamięć

(Panel poświęcony obchodom Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu)

11:25 - 11:40 dr Joanna Potaczek (Dyrektor Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami), mjr mgr Grzegorz Oleniacz (Zastępca Kierownika Działu Penitencjarnego Zakładu Karnego w Łupkowie), *Bieszczadzcy „Sprawiedliwi” - ratujący Żydów podczas II wojny światowej*

11:40 – 11:50 Prezentacja prac artystycznych osadzonych w Zakładzie Karnym w Łupkowie pt. „Sprawiedliwi z Bieszczadów”

Relacje i wspomnienia

11:50 – 12:05 mgr Beata Wasser (Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce, Europejski Uniwersytet Viadrina w Frankfurcie nad Odrą, Niemcy, wnuczka Magdaleny i Michała Wasser, ratujących Samuela Pechtera w Cisnej), Sabina Goldstein, USA (prawnuczka Wolfa Pechtera, brata Samuela Pechtera), *Nigdy nie jest za późno – „Sprawiedliwi” z Cisnej, Magdalena i Michał Wasser*

12:05 – 12:20 Szymon Jakubowski (Podkarpacka Historia), *Na tropie zbrodniarza wojennego Leo Humeniuka, współorganizatora Holokaustu na ziemi sanockiej*

12:20 – 12:35 mgr Joanna Albigowska (Zespół szkół nr 1 w Sanoku), *Historia ratowania Żyda Blanka z Sanoka*

12:35 – 12:50 mgr Beata Nawalaniec (Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Zarszynie), *Rodziny Laskowskich i Wolańskich, „Sprawiedliwi” z Zarszyna i Jaćmierza*

12:50 – 13:05 mgr Roland Szydło (Prezes firmy Yanko sp. z o.o., Głogów Małopolski), *Rodziny Foltów, Kasieczko i Krupów – „Sprawiedliwi” z Jankowic*

13:05 – 13:20 Agata Kozieradzka, (Ochotnicza Straż Pożarna w Nowosielcach, Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami) *Historia Zagłady i ocalenia żydowskiej rodziny Toder z Nowosielec*

13:20 – 13:35 Krystyna i Roman Wojtuń (Turze Pole), *Dramat osób ratowanych i ratujących na przykładzie Trześniowa i Turzego Pola*

13:35 – 13:50 Ks. Roman Jagiełło (Proboszcz parafii polskokatolickiej pw. Dobrego Pasterza w Łękach Dukielskich), *Historia ocalonej Anieli Arluk i polskokatolickiego kapłana Aleksandra Pieca, który ją uratował*

13:50 – 14:05 mgr Joanna Sarnecka (Fundacja na Rzecz Kultury Walizka, Sanok, trenerka Szkoły Dialogu, Warszawa), *Jeszcze żyjemy – uratowana tożsamość. Świadek Kalmana Segala*

14:05 – 14:20 Jacek Koszczan (Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Żydów Ziemi Dukielskiej „Sztetl Dukla”), *Historia ocalenia braci Guzik - Żydów dukielskich, przez rodzinę Welcer z Cergowej*

Panel VII Tragiczne skutki wojny i pamięć o nich

14:20 – 14:35 dr Tomasz Kosiek (Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego), *Pamięć o Polakach i Żydach w relacjach osób przesiedlonych w ramach akcji „Wisła”*

14:35 – 14:50 dr Marcin Paszkiewicz (Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku), *Zniszczenia wojenne w powiecie sanockim w latach 1939 – 1947*

14:50 – 15:05 mgr Magdalena Brygidyn-Paszkiewicz (Niepubliczne Kolegium Języków, Sanok), *Zaginione miejscowości w powiecie sanockim po drugiej wojnie światowej i akcji Wisła*

15:05 – 15:30 Dyskusja i podsumowanie

15:30 – 15:45 Koncert psalmów w wykonaniu Pauliny i Szymona Statecznych z Warszawy

Moderatorzy konferencji: dr Joanna Potaczek, mgr Marcin Krowiak

Język konferencji: polski, angielski, ukraiński

Konferencja odbędzie się online poprzez platformę ZOOM

Realizacja techniczna konferencji: mgr Artur Górecki

Patronaty medialne:

